

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2011 | Vol. 3 | No. 1 | ISSN | 1803-8220

HLOUŠEK, Vít — KOPEČEK, Lubomír (2010). *Politické strany. Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada Publishing. 1. vydání, 320 s. ISBN 978-80-247-3192-6.

RECENZE PAVLY DOČEKALOVÉ

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,

Katedra politologie Institutu politologických studií

HLOUŠEK, Vít — KOPEČEK, Lubomír (2010). *Politické strany. Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada Publishing. 1. vydání, 320 s. ISBN 978-80-247-3192-6.

Nakladatelství Grada Publishing vydalo v loňském roce novou odbornou publikaci brněnských politologů Víta Hlouška a Lubomíra Kopečka, která vyšla původně pod názvem *Origin, Ideology and Transformation of Political Parties. East-Central and Western Europe Compared* v britském nakladatelství Ashgate. Není obvyklé, aby se na českém trhu objevila původní díla, které by již předtím byla nabídnuta zahraničnímu publiku, a proto kniha slibuje odborný přínos mezinárodního významu. Autorská dvojice je navíc tvořena uznávanými odborníky, kteří se dlouhodobě zabývají problematikou politických stran i středoevropským regionem a kteří již předtím ve vzájemné spolupráci publikovali řadu zajímavých počinů. Z nich můžeme zmínit např. *Konfliktní demokracie. Moderní masová politika ve střední Evropě* (Mezinárodní politologický ústav 2004) či *Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie* (Mezinárodní politologický ústav 2007). Kniha tak má potenciál přidat se k velkým dílům české politologie a obohatit rozvoj této vědní disciplíny.

Čtenář, který by podle názvu mohl očekávat podrobnou analýzu politických stran v západní a střední Evropě, však dopředu musí být upozorněn na to, že ačkoli název (i titulní stránka) knihy evokuje, že prostor věnovaný oběma částem evropského regionu je obdobný, ve skutečnosti se autoři zabývají převážně politický-

mi stranami v zemích střední Evropy, tj. v České republice, na Slovensku, v Polsku, Maďarsku a ve Slovinsku. Západní Evropa, v názvu zmíněná, vytváří spíše kontext pro analýzu středoevropských formací a západoevropské strany jako takové detailně popisovány nejsou. Výběr středoevropských zemí je adekvátně odůvodněn a je zřejmé, proč se autoři zaměřili zrovna na těchto pět států.

Politické strany jsou kategorizovány a analyzovány na základě konceptu tzv. stranických rodin, což je vhodně zvolený přístup, který jednak knize dává logickou a přehlednou strukturu a jednak umožňuje nadnárodní srovnání politických stran. Publikace má jedenáct kapitol, přičemž první z nich představuje shrnutí dosavadního výzkumu stranických rodin a kritérií, která pro jejich definice lze použít. Ačkoli uvedené poznatky již převážně známe ze zahraniční literatury, autorům se podařilo je přehledně a srozumitelně shrnout a okomentovat, čímž si vytvořili teoretický základ pro následné analýzy jednotlivých stranických rodin. Poslední částí první kapitoly je tzv. *Postup výkladu*, v němž vysvětlují, jak budou v knize postupovat. Pro analýzu stranických rodin zvolili autoři nejčastěji užívanou klasifikaci pocházející z pera Klause von Beymeho, který hovoří o devíti¹ stranických rodinách. Ka-

¹ Na straně 16 sice autoři píší, že K. von Beyme vytyčil deset stranických rodin, ve výčtu jich však uvádějí devět a stejně tak jejich text analyzuje de-

ždé stranické rodině je V. Hlouškem a L. Kopečkem věnována jedna kapitola, jsou to následující stranické rodiny: sociální demokraté a socialisté, krajní levice, zelení, agrární strany, liberálové, křesťanští demokraté, konzervativci, krajní pravice, etnické a regionální strany. Poslední jedenáctá kapitola shrnuje základní informace a sumarizuje získané poznatky, tvoří tak závěr knihy.

Jak již bylo výše naznačeno, součástí první kapitoly je i *Postup výkladu*, který vysvětluje způsob koncipování kapitol o jednotlivých stranických rodinách a přístup autorů ke zpracovávané problematice. V knize se totiž nesetkáme s úvodem, který by nám detailně vysvětlil cíle textu a jeho metodologii, proto je tato část pro pochopení záměru autorů nezbytná. Autoři nejprve v každé kapitole představí danou stranickou rodinu, jak se vyvíjela v západní Evropě, zohledňují i její ideologická východiska a programové priority. Je škoda, že nepředstavují konkrétněji, jak jsou strany zařazované k dané stranické rodině zastoupeny v zemích západní Evropy. Pro přehled by určitě mnohým čtenářům posloužil výčet stran či tabulky s volebními výsledky (které jsou v knize uváděny v případě stran střední Evropy). Poté, co V. Hloušek a L. Kopeček představí danou stranickou rodinu, se obrací ke střední Evropě a popisují, jak se strany zařaditelné do této stranické rodiny vyvíjely v jednotlivých zemích střední Evropy před první světovou válkou a v meziválečném období, a poté po roce 1989 do současnosti. Následně se V. Hloušek a L. Kopeček zabývají evropskými a mezinárodními vazbami středoevropských stran a zkou-

mají jejich ideologii v evropském kontextu. Představují ideologické a programové priority politické strany na evropské úrovni (tzv. eurostrany) reprezentující danou stranickou rodinu a porovnávají, zda programy středoevropských stran, zařazovaných do této stranické rodiny, jsou v souladu s programem dané eurostrany. Kapitoly jsou potom zakončeny sekcí „Shrnutí a srovnání Východ–Západ“.

Takový postup, byť srozumitelný a přehledný, skýtá jistá úskalí. První z nich ostatně přiznávají sami autoři, když upozorňují, že ne všechny stranické rodiny odpovídající eurostranu mají. Programové srovnání proto V. Hloušek a L. Kopeček činí jen u některých stranických rodin, nemohou jej zahrnout u krajní levice, agrárních stran, krajní pravice a etnických a regionálních stran, tj. u čtyř z devíti stranických rodin. Autoři se však nesnaží rozpracovat alternativní metodologické východisko pro srovnání ideových a programových priorit takových středoevropských stran se západoevropskými. Druhé úskalí spočívá v tom, že u stranické rodiny křesťansko-demokratické i konzervativní srovnávají středoevropské strany se stejnou politickou stranou na evropské úrovni, tj. s Evropskou lidovou stranou, neboť v ní strany konzervativní a křesťansko-demokratické spolupracují. Třetí úskalí se týká toho, že eurostrany jsou svoji povahou odlišné od národních politických stran a jejich program se zaměřuje na postoj k EU, což by do určité míry mohlo zkreslovat situaci, kdy programy středoevropských stran řeší primárně národní kontexty, nikoli vztah k EU. Nicméně lze uvažovat, že ideologická východiska, stojící za takovými programy, jsou srovnatelná. Čtvrté úskalí spatřuji v tom, že tzv. eurostrany v dnešní

době nerepresentují jen západoevropské strany, ale právě i středoevropské a další (např. pobaltské). Lze potom argumentaci o podobě středoevropských stran se západoevropskými založit na srovnání s eurostranami, když se na západoevropský region neomezují? Eurostrany pokrývají Evropu (resp. členské státy EU) a srovnání tak autoři v podstatě neprovádějí ve smyslu západní Evropa – střední Evropa, ale spíše ve smyslu EU – střední Evropa. Všechny zkoumané středoevropské státy jsou zároveň součástí EU. Zavádějící pak je název posledních částí daných kapitol, neboť srovnání Východ–Západ není cílem, který by si autoři vytyčili, naopak zdůrazňují, že se zabývají středoevropskými stranami a o východní Evropě v celé knize nepojednávají.

Výše zmíněná úskalí nejsou natolik zásadního rázu, aby výrazně ovlivnila celkovou kvalitu knihy a vůbec nemají vliv na to, že autoři problematiku zpracovali přehledným a srozumitelným způsobem a poskytují cennou datovou a informační základnu o středoevropských stranách, stejně jako o stranických rodinách. Je zřejmé, že vzhledem k rozsahu k textu i jeho zaměření nemohli do detailu analyzovat stranické rodiny v západní Evropě a nemohli se vyhnout jistému zobecnění či zestručnění, nicméně uvedené informace představují základní přehledy o identitě jednotlivých stranických rodin a autoři rovněž poskytují podrobné informace o jejich středoevropských členech.

Pozitivem knihy je i čtivost a srozumitelnost jazykového podání. V některých případech by možná neškodilo sjednocení – autoři například uvádějí názvy téměř všech stran v českém jazyce, což je určitě přínosné, avšak v některých případech se

bez vysvětlení či komentáře objeví pouze cizí (a běžně ne vždy nutně známý) název – např. s. 61 Synaspismos, s. 109 Venstre, s. 142 Zares. V některých případech je uveden pouze originální název strany (např. s. 158 Democrazia Cristiana, s. 213 Front National), v některých je jako první uveden originální název a v závorce je český ekvivalent, např. s. 186 – Union pour un Mouvement Populaire (Svaz pro lidové hnutí). Uvádění originálního názvu by mohlo být prospěšné, ale v tom případě by se mělo týkat všech formací a nejen některých. Milovník českého jazyka by rovněž mohl vznést několik drobných připomínek, ty jsou spíše okrajového rázu (např. proč je např. na s. 41 výraz *policy learning* uveden jen v originále bez českého ekvivalentu, totéž na s. 51 v případě *losers*). Je škoda, že korektorovi unikly některé překlepy, mj. ve shodě podmětu s přísudkem – s. 41 „... sloužily ... sociální demokraté“, s. 220 „zárodoky působili“, s. 239 „tvořili strany“).

Výše zmíněné připomínky jsou rázu doplňujícího a odbornou diskuzi rozvíjejícího a nic to nemění na tom, že autorská dvojice V. Hloušek a L. Kopeček nabízí zájemcům o problematiku stranických rodin a politických stran ve střední Evropě analytickou a cennou komplexní publikaci, která zodpovídá zajímavé a aktuální otázky výzkumu politického stranictví.

Pavla Dočekalová²

² Mgr. Pavla Dočekalová, Ph.D. působí na Katedře politologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, kontakt: pavla.docekalova@uhk.cz.